

A LEÁNYFALUI DUNA-PART HELYI VÉDETT TERÜLET TERMÉSZETVÉDELMI KEZELÉSI TERVE (2024)

A KT hatálya javaslati szinten kiterjed a 4. és 5. sz. mellékletben szereplő földrészletekre, ill. az általuk alkotott területre. E bővítésre javasolt terület az 5. sz. melléklet térképen, külön, sárga vonallal került lehatárolásra, elkülönítve azt a piros vonallal határolt védett területtől. Az alábbiakban * jelzi a javasolt bővítési terület természeti értékeit (élőhelyeket, fajokat) és kezelési intézkedéseit, amennyiben azok eltérnek a már védett területétől.

3.1. Gyakorlati természetvédelmi célkitűzések

Őrizze meg:

- a területen élő védett és fokozottan védett növény- és állatfajok által reprezentált, országos szinten is egyedülálló életközösséget, a védett és fokozottan védett fajokat, növelje populációik életképességét, különös tekintettel az alábbi megfigyelt védett, fokozottan védett és Natura 2000-jelölő fajokra, élőhelyekre:
 - o J4 – Fűz-nyár ártéri erdők (*Carduo crispum*-*Populetum nigrae*)/ 91E0 – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) Éger- és kőrisligetek, puhafás ligeterdők, láperdők, D34 – Mocsárrétek/6440 Ártéri mocsárrétek
 - o dunai csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), nyári tőzike (*Leucojum aestivum*), réti iszalag (*Clematis integrifolia*)*, macskahere (*Phlomis tuberosa*)*, agárkosbor (*Anacamptis morio*)*
 - o kardoslepke (*Iphiclides podalirius*), atalanta lepke (*Vanessa atalanta*), citromlepke (*Gonepteryx rhamni*), közönséges szemeslepke (*Arethusana arethusana*), csermelyszitakötő (*Onychogomphus forcipatus*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), sárgás szitakötő (*Gomphus flavipes*/ *Stylurus flavipes*), kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*)*, nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), orrszarvú bogár (*Oryctes nasicornis*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), balin (*Leusiscus aspius*), halványfoltú küllő (*Gobio albipinnatus*), leánykoncér (*Rutilus pigus*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*), barna varangy (*Bufo bufo*), erdei béka (*Rana dalmatina*), zöld varangy (*Bufo viridis*), fűrgye gyík (*Lacerta agilis*), fali gyík (*Podarcis muralis*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vízisikló (*Natrix natrix*), erdei sikló (*Elaphe longissima*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), barátcinege (*Poecile palustris*), barátposzáta (*Sylvia atricapilla*), barázda billegető (*Motacilla alba*), bütykös hattyú (*Cygnus olor*), csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*), csuszka (*Sitta europaea*), egerészölyv (*Buteo buteo*), énekes rigó (*Turdus philomelos*), erdei fülesbagoly (*Asio otus*), erdei pinty (*Fringilla coelebs*), északi búvár (*Gavia stellata*), ezüst sirály (*Larus argentatus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), fekete rigó (*Turdus merula*), fenyvescinege (*Periparus ater*), fülemüle (*Luscinia megarhynchos*), füstifecske (*Hirundo rustica*), házi rozsdafarkú (*Phoenicurus ochruros*), házi veréb (*Passer domesticus*), holló (*Corvus corax*), héja (*Hirundo rustica*), jégmadár (*Alcedo atthis*), kakukk (*Cuculus canorus*), kékcinege (*Cyanistes caeruleus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), kis poszáta (*Sylvia curruca*), kuvik (*Athene noctua*), macskabagoly (*Strix aluco*), meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*), mezei veréb (*Passer montanus*), molnárfecske (*Delichon urbicum*), nagy bukó (*Mergus merganser*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nagy tarkaharkály (*Dendrocopos major*), rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*), sárgarigó (*Oriolus oriolus*), sárgafejű királyka (*Regulus regulus*), széncinege (*Parus major*), sztyeppi sirály (*Larus cachinnans*), szürke gém (*Ardea cinerea*), szürke légykapó (*Muscicapa striata*), ökörszem (*Troglodytes troglodytes*), örvös galamb (*Columba palumbus*), tengelic (*Carduelis carduelis*), tőkés

réce (*Anas platyrhynchos*), vörösbegy (*Erithacus rubecula*), zöldike (*Carduelis chloris*), zöld küllő (*Picus viridis*), vetési varjú (*Corvus frugilegus*), vörösbegy (*Erithacus rubecula*), európai hód (*Castor fiber*), európai mókus (*Sciurus vulgaris*), európai vidra (*Lutra lutra*), hermelin (*Mustela erminea*), közönséges törpedenevér (*Pipistrellus pipistrellus*), nagy pele (*Glis glis*), keleti sün (*Erinaceus roumanicus*).

- a természetes és természet szerű élőhelyeket, növelje ezek területi kiterjedését, természeti állapotát, a termőhelynek nem megfelelő, nem őshonos, vagy invazív fajokból álló életközösségek területének csökkentése mellett,
- a terület kiemelkedően magas biológiai sokféleségét, az élőhelyek mozaikosságát,
- a jellegzetes természetes felszínformákat.

Biztosítsa a terület további, természetvédelmi célú kutatását és fejlesztését. A területnek szerepet kell játszania a térség oktatási, környezeti nevelési tevékenységének és az ökoturizmus fejlesztésében. Teljesítenie kell a határokon átnyúló védett területekre vonatkozó nemzetközi elvárásokat, mert a terület ökológiai láncszem a határon túli, hasonló jellegű vizes élőhelyek, védett területek felé is, és lehetőséget teremt a közös tudományos és természetvédelmi projektek megvalósításához.

3.2. Természetvédelmi stratégiák

- Az árvízvédelmi, hajózási és rekreációs célokat szolgáló part- és mederrendezés során az élőhelyeket meg kell kímélni, legfeljebb lokális beavatkozások engedhetők meg, a további élőhely-fragmentáció és beépítés megelőzése érdekében.
- Közösségi tervezés keretében ki kell jelölni a közösségi célokat szolgáló nyílt Duna-part-szakaszokat és a megnyitott, erdővé visszaalakítandó partszakaszokat.
- Tájidegen fás- és lágyszárú növényfajok terjedését meg kell akadályozni, meglévő állományait fokozatosan el kell távolítani.
- Honos, élőhelyre jellemző védett növény- és állatfajok életfeltételeinek biztosítása.
- Az oktatás és bemutatás feltételeinek fenntartása. Szemlélet- és tudatformálás.

3.3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek, barlangok védelme

- A még meglévő természetközeli morfológiájú meder- és partszakaszok védelme. További művi beavatkozások mellőzése. Meglévő, rossz műszaki állapotú, feleslegessé vált műtárgyak elbontása, vagy megtartandó létesítmények természetalapú, természetközeli, természetbeillő megoldásokkal történő kiváltása (ld. nem működő szennyvíztisztító akna, távvezeték tartóoszlop alapzata, betorkolló burkolt patakmedrek, sólyapályák, lépcsők).
- A meder és a part dinamikus változásának védelme a természetes felszínalaktani értékek (pl. zátonyok, meredek partfalak) kialakulása érdekében.
- Meder- és partrendezés mellőzése, minimalizálása, természetalapú, mérnökbiológiai megoldások alkalmazása. Kőbeton és beton műtárgy, gabionkas, rénómatrac elhelyezése tilos.

3.3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, rekonstrukciója és fejlesztése

Üzemszerű gye-, erdő-, nádgazdálkodás nem folytatható.

- Nádasok
 - A nádasok irtása tilos.
 - A tönkretett nádasokat vissza kell alakítani, ill. hagyni kell visszaalakulásukat.

- A nádasok kezelése, későbbi vizsgálatok alapján, legfeljebb foltokban, télen, fagyott talajon vagy jégen, több éves vágási rendben végezhető, kizárólag a nádasok becserjésedésének, beerdősülésének, a terep feltöltődésének megelőzése érdekében.
- A levágott nádat a területről el kell távolítani, helyszínen tárolni legfeljebb egy hónapig, rontott területrészen szabad.

- Erdők

- A közepes és jó állapotú erdőfoltok megőrzése a terület elsődleges célja.
- Tájidegen fa- és cserjefajok fokozatos, élőhelyeket kímélő módon történő eltávolítása.
- Honos fa- és cserjefajok telepítése, ill. spontán terjedésük támogatása. Különösen ott javasolt a pótlás, illetve a spontán felverődő egyedek védelme, ahol a tájidegen fajok egyedeit eltávolítják és fás élőhely fennmaradása, létrejötte, vagy állapotának javítása a cél, vagy ott, ahol a fás élőhely nem elég karakteres.
- Lábon álló és földön fekvő holtfa biztosítása.
- A terület látogathatóságát, igénybevételét a fák kivágása, metszése, taposási károk minimalizálása mellett, egyedi elbírálás alapján lehet csak biztosítani.

- Gyepfelületek

- A nádasok, erdőfoltok, cserjések helyén lakosok által kialakított gyepeket – a közösségi tervezés során kijelölt gyepeként meghagyandó foltok kivételével – fokozatosan vissza kell erdősíteni, ill. hagyni kell visszaerdősülni.
- A közösségi, vízgazdálkodási, vízbázisvédelmi* és közlekedési céllal összefüggő gyepfoltokat élőhelyet kímélő kaszálással kell fenntartani (ld. komp és hajóállomás közeli gyepek, kerékpárút menti, a biztonságos közlekedést lehetővé tevő úrszelvény részét képező kétoldali gypsávok, kilátóhelynek meghagyott gyepfoltok. vízbázis védelmi terület gyepjei*).
- A meghagyandó gyepfelületeket felülvetni tilos, az alábbi kivétellel.
- A bolygatások következtében degradált, növényzetmentessé vált, ezért zárt gyepvegetációval védendő talajú területek mielőbbi visszaalakítása szükséges. Ekkor a termőhelyi adottságoknak megfelelő magkeverékkel történő felülvetés és gyepkezelés megengedett, a gyomfajok terjedésének megelőzése érdekében. A későbbiekben a környező élőhelyekről betelepülő lágyszárúfajok megmaradását segítő, nem homogén parki gyepet eredményező kaszálási rend tartása kötelező.
- Azon gyepfoltokban, melyekben a dunai csillagvirág vagy más védett növényfaj (ld. bővítésre javasolt területek védett fajai*) jelen van, az első kaszálást a faj visszahúzódsát, elvirágzását követően lehet megtenni.
- Minden más kezelt gyepfelületen is törekedni kell ezen szempont megvalósulására a faj további terjedésének segítése érdekében.

3.3.1.3. Fajok védelme

- A védett növényfajok ismert és valószínűsíthető élőhelyei (erdők, gyepek, nádasok) önmagukban is megőrzendők, kezelésük csak az élőhely kíméletével lehetséges (ld. még másutt leírtakat is).
- A védett állatfajok élőhelyeit minden káros beavatkozás ellen meg kell védeni. Ezzel összefüggésben az élőhelykezelési munkákat (pl. tájidegen fajok eltávolítása, visszaszorítása, honos fajok telepítése, kaszálás) szakaszosan, időben elnyújtva, jellemzően a téli félévben, száraz talajon lehet végezni.
- A látogatás szabályait a növény- és állatfajok védelméhez kell igazítani a 3.3.1.5. pontban is leírtak figyelemmel kísérésével (pl. védett növényfajok állományai élőhelyén csak a kíméletes élőhelykezelési tevékenység megengedett, ösvények, kilátópontok fenntartása fészkelőhelyek felszámolását, zavarását nem eredményezheti).
- A lábon álló és földön fekvő holtfát a közlekedést nem gátló módon helyben kell tartani.
- Az idős fákat meg kell őrizni a hozzájuk kötődő állatfajok (pl. a megfigyelt és egyéb madárfajok, ízeltlábúak, denevérek) védelme miatt is.
- Madár- és denevérodúk kihelyezése javasolt.

3.3.1.4. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A terület táj- és kultúrtörténeti értékeinek feltárása, bemutatása szükséges.
- A Duna-part és meder természeti és tájképi egyedi tájérték.
- További egyedi tájértékek pl. az idős tölgyfasor, a régi hajóállomás, védelme.
- A funkciójukat veszített és tájba nem illő műszaki létesítmények elbontását, kiváltását elő kell irányozni.

3.3.1.5. Látogatás

- A terület szabadon látogatható, de látogatása csak a meglévő nyomvonalakon lehetséges, javasolt.
- A látogatható területrészekben a nyomvonalat, a területfoglalás módját, a kapcsolódó műszaki infrastruktúrát úgy kell meghatározni, hogy annak működése, fenntartása ne okozza az élőhelyek zavarását, területi csökkenését, állapotának romlását (ld. madárfajok költési időszakán kívüli létesítés/fenntartás, taposás mellőzése jó élőhelyeken, gyepkaszálás a dunai csillagvirág termésérése előtt).
- A terület védettségét jelző, valamint használatának szabályairól szóló tájékoztató táblákat a terület megközelítési pontjainnál mielőbb el kell helyezni, esetenként pótolni kell, tartalmukat szükség esetén felülvizsgálni, kiegészíteni szükséges.
- A terület értékeiről szóló (tanösvény-)táblákat a lehető legkisebb számban, méretben, lehetőleg takarásban, de a célszerűségnek megfelelően kell ki- vagy áthelyezni. A tanösvény a kisebb beruházási és fenntartási költségek érdekében okostelefon-alapú is lehet, melyhez a tájban egy-egy QR-kódos állomásjelölő kapcsolódik csupán.
- A látogatásra vonatkozó előírásokat az interneten is elérhetővé kell tenni, a terület értékeinek bemutatása mellett.
- További parkolóhely a természeti értékek rovására nem alakíthatók ki, az illegális parkoló helyeket fel kell számolni. Parkolás lehetőségét a területen kívül, meglévő parkoló igénybevitelével és ajánlásával kell biztosítani.
- A Duna nyílt víztükrére, a túlsátra nyíló kilátást csak már meglévő, megnyitott szakaszokon, esetenként azok kiterjedésének csökkentésével, lehet biztosítani, közösségi tervezés keretében meghatározandó helyen, módon, számban.

3.3.1.6. Oktatás és bemutatás

- A terület természeti értékeinek bemutatása, a környezeti nevelés, szemlélet- és tudatformálás kiemelt cél, melyet csak kijelölt nyomvonalon lehetséges megvalósítani.
- A terület önálló és vezetett látogatóként történő bejárása csak ennek biztosításával lehetséges. (Lásd a 3.3.1.5. pont.)
- A terület értékeinek megismerését „virtuálisan” is lehetővé kell tenni: Az interneten be kell mutatni az itt élő növény- és állatfajokat, a tájat és annak változását, ideértve az élőhelyek egyediségét és regenerálódását, rehabilitációját. Mindezeket javasolt beépíteni a helyi tantervbe.
- Amennyiben területet bemutató szakvezető biztosítható, a vezetett túrák és foglalkozások lehetőségét javasoljuk. A foglalkozásoknak azonban az élőhelyek kíméletével és legkisebb zavarásával kell járnia.

3.3.1.7. Kutatás, vizsgálatok

- A terület további alapállapot-kutatása szükséges, a még nem, vagy régen vizsgált taxonokra (pl. kismillósök, denevérek, ízeltlábúak) vonatkozóan is.
- Öt éven belül (2029-ig) a területkezelés hatásainak változását vizsgálni szükséges, az alapján a természetvédelmi kezelési tervet felül kell vizsgálni, a természeti állapotról rendelkezésre álló adatbázist ki kell bővíteni és közzé kell tenni.
- Bármely szervezet megbízásából készült kutatási eredményeket (ideértve a Natura 2000 hatásbecslési dokumentációkat is) az Önkormányzatnak és a DINPI-nek el kell juttatni.

3.3.1.8. Terület- és földhasználat

- Az élőhelyeket közvetlenül (pl. erdőirtás, fakivágás) és közvetett módon (pl. rekreációs tevékenységek távolhatása, pl. zaj) megváltoztatni tilos.
- Horgászat csak a természetvédelmi érdekek teljes figyelembevételével engedélyezhető. A horgászati infrastruktúra fenntartását vagy létesítését a természetvédelmi kezelővel egyeztetni szükséges.
- A vadászat tilos. Vadgazdálkodási tevékenység (pl. vaddisznó-állomány szükség szerinti szabályozása) a vonatkozó előírásoknak megfelelően lehetséges.
- A látogatás, területhasználat a korábban leírtak szerinti szabályokhoz kötött, infrastruktúráját minimalizálni kell.
- Szennyvizet, csapadékvizet el-, át- és bevezetni a védett terület és természeti értékeit, életközösségeit veszélyeztető mértékben nem lehet.
- Csak természetalapú, legfeljebb mérnökbiológiai partvédelmi megoldások engedhetők meg.
- A már funkciójukat veszített műtárgyakat el kell bontani.
- Használatban lévő, szükséges műszaki létesítmények esetében a természetalapú és mérnökbiológiai, tájba illő, rejtett, takart megoldásokat kell alkalmazni a felújítás, átépítés során.
- A terület talajvízszintjét csökkentő beruházás (pl. vízelvezető árok) a területen és azok lehetséges hatóterületén belül nem lehetséges.
- A csapadékvizeket a területre szennyezésektől mentesen kell bevezetni. Ennek érdekében a kapcsolódó árokrendszert meg kell vizsgálni, a szennyezőforrásokat fel kell számolni.
- Anyagnyerő és deponáló helyeket ideiglenesen sem lehet létesíteni, az élőhelyrehabilitációs célú beavatkozások kivételével, vagy a közművek és a kerékpárút felújítása kivételével. Ezen esetekben is az igénybevétel helyét és kiterjedését előzetesen természetvédelmi szakértői segítséggel ki kell jelölni, a munkálatokat természetvédelmi művezetéssel is ellenőrizni kell. Bányászatot folytatni nem lehet.
- A területen csak a gyalogos közlekedés és csak a kijelölt útvonalakon megengedett. Ez alól kivétel a kerékpárúton történő kerékpáros közlekedés, ill. a kerékpárút menti úrszelvény fenntartását végző gépek használata, valamint a csak a Duna felől megközelíthető ingatlanok és nagy parkoló kivételével.
- A gyalogutak, ösvények burkolását kerülni kell. A kő, kő zúzalék alkalmazása kerülendő, az aszfalt, a beton alkalmazása tilos. Egyéb ösvények nem alakíthatók ki; a vadcsapások csak kutatási céllal vehetők igénybe.
- Súlypályák, kikötési lehetőségek tervezése és kialakítás során, a másutt leírtakkal is összhangban kell eljárni, pl.: Szükségesség vizsgálata, közösségi tervezés és a természeti értékek védelmének figyelembevételével. Összeadódó és fragmentáló hatások csökkentése. A lehető legkisebb végleges és ideiglenes (építéalatti) területfoglalás. Élőhelyek lehető degradációjának kerülése.
- Törekedni kell a környező területeken történő gazdálkodás hatásainak csökkentésére (ld. pl. komposztálható kerti szerves hulladék tulajdonos telkén történő komposztálása, az elszállítás kötelező igénybevételével).
- További vizsgálatoknak a már védett terület környezetében lévő területek állapotára is ki kell terjedniük, a potenciális károsító hatások kiszűrése és a lehetséges bővítési területek lehatárolása, jogi védelmének előkészítése érdekében.
- Az illegális hulladéklerakókat fel kell számolni, újabb lerakók keletkezését meg kell előzni.
- Az illegális fa- és cserjeirtást meg kell előzni.

3.3.1.9. Természetvédelmi infrastruktúra

- A terület védettségét jelző táblákat mielőbb ki kell helyezni, szükség esetén pótolni és felújítani kell.
- A természeti értékek bemutatását szolgáló épített és fenntartott elemek (információs táblák, kaszálással, gallyazással fenntartott ösvényszakaszok, festett nyomvonal-jel, pihenőpad) a legkisebb beavatkozással létesíthetők és üzemeltethetők. Tájba illesztésüket helyük, méretük és anyaguk megválasztásával kell szavatolni. További parkolót a területen belül nem lehet létesíteni, bővíteni.

3.3.2. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.3.2.1. Szántó művelési ágú területek kezelése

- Szántó művelési ágú területek nem találhatók a tervezési területen.
-

3.3.2.2. Gyep (rét és legelő) művelési ágú területek kezelése

- A rét és legelő művelési ágú területek nem találhatók a tervezési területen, de gyepterületek megtalálhatók.
- Az illegálisan, nádas, honos cserjés és erdő foltok irtása révén kialakított gyepeket fel kell számolni, vissza kell alakítani, vagy hagyni kell visszaalakulni az érintett területkezelők és hatóságok bevonásával történő közösségi tervezés alapján.

3.3.2.3. Szőlő, kert és gyümölcsös művelési ágú területek kezelése

- Szőlő, kert és gyümölcsös művelési ágú terület nincs a területen.

3.3.2.4. Nádas művelési ágú területek kezelése

- Nádas művelési ágú terület nincs a területen.
- A terület nádasait a fent leírtak szerint, a nádas állományok mennyiségi és minőségi állapotának megőrzése és javítása érdekében kell kezelni.

3.3.2.5. Erdők kezelése

- Erdő művelési ágú terület nincs a területen.
- Haszonfa-termelést szolgáló erdőgazdálkodás nem folytatható, a meglévő erdőket védelmi (természet-, talaj-, partvédelmi) funkciójú erdőkként kell kezelni.
- A spontán létrejött erdőket, cserjéseket természetvédelmi szempontok szerint kell kezelni, a termőhelyre jellemző természetes erdei élőhelyek megőrzése és kialakítása, rehabilitációja a kezelés célja az élőhelyek kíméletével, tájidegen fajok eltávolításával.

3.3.2.6. Fásított terület művelési ágú területek kezelése

- Fásított területként nyilvántartott földrészlet nem található a tervezési területen.
- A terület fásított, erdősített, önerdősült fás élőhelyeit az erdők kezelésénél leírtak szerint kell kezelni.

3.3.2.7. Halastó művelési ágú területek kezelése

- Nem releváns.

3.3.2.8. Művelési alól kivett, ill. beépített és beépítésre szánt területek kezelése

- A művelési alól kivett, tervezési területen húzódó utakat, sólyapályákat, műtárgyakat a fent leírt módon kell fenntartani, fejleszteni, szükség esetén elbontani.
- A tervezési terület további beépítése nem lehetséges.